

Félix de Moya Anegón on laskeksellut tutkijoiden määrää maittain. Pohjoismaat, yhdessä Australian kanssa, ovat vertailussa omalla tuhatluvullaan: kaikissa oli vuonna 2012 yli 3 000 tutkijaa per miljoona asukasta. Huippulukemat löytyivät Islannista, jossa miljoonaa asukasta [sic!] kohden työskenteli yli 3 800 tutkijaa. Lähes kaikissa Länsi-Euroopan maissa kuten myös Yhdysvalloissa suhdeluku oli yli 2 000. Kehitysmaissa määrä jäi tyypillisesti alle 100 tutkijan, monissa alle kymmenen. Kunnioitusta herättävä on toisaalta esimerkiksi Kiinan suhdeluku 418. Jo yksinkertainen kertolaskuharjoitus paljastaa, että 1,4 miljardin asukkaan maassa ahertaa melkoinen tutkija-armeija.

YT-neuvottelut ja supistukset koettelevat nyt suomalaisia tutkimuslaitoksia: nähtäväksi jää, onko niillä vaikutusta Suomen tutkijasuhdelukuun parin vuoden saatossa.

Yhden kansallisen stereotypin mukaan suomalaiset ovat aina ulkomaalaisen tavatessaan ensimmäiseksi kiinnostuneita tietämään, mitä tämä ajattelee Suomesta ja suomalaisista. Ja jos ulkomaalainen ei tykkää niin suomalainen loukkaantuu.

Onneksi kansainvälisten opiskelijoiden mielestä Suomi on Euroopan paras opiskelu-

maa. Tämä käy ilmi StudyPortals-verkkosivuston kokoamista arviointituloksista. Suomesa kansainväliset opiskelijat arvostavat pääasiassa opetuksen korkeaa tasoa, vilkasta sosiaalista elämää ja yliopistojen hyviä palveluja, kertoo Tampereen yliopiston Aikalainen-lehti (16/2014).

Opetuksen tasosta on kyse myös **Arto Mustajoen** blogikirjoituksessa (29.10.2014), jossa hän muun muassa pohtii professoreiden suomen osaamisen tarvetta ja päätyy myös siihen, että nk. pirstäkerroin voi olla ihan käypä metodi professoria virkaan valittaessa:

”Yliopiston hallintomallit, laitokset ja tuloksellisuusedikaattorit ovat toissijaisia sen rinnalla, mikä merkitys yliopiston tulokseen on niillä ihmisillä, jotka kulkevat sen luentosaleissa, käytävillä ja kuppiloissa. Jos opiskelijat ovat lahjattomia ja laiskoja, he eivät opi, vaikka opettaja päällään seisoi. Jos opettajilla ei ole mitään annettavaa, opiskelijat eivät opinnoistaan paljoa kostu – toki oppivat jonkin verran toisiltaan. (...)

Professorien valinta on sen sijaan pistetty kokonaan uusiksi. (...) valinnan ideologia on käännetty ylösalaisin. Kenelläkään hakijoista ei ole oikeutta saada professuuria, sen sijaan yliopistolla ja sen tiedekunnilla ja laitoksilla on velvollisuus valita tehtävään paras hakijoista. Paras on se, jolla on parhaat edellytykset viedä alan tutkimusta ja opetusta eteenpäin. Edelleenkin pyy-

detään asiantuntijalausunnat, mutta hakijoita ei aseteta niissä paremmuusjärjestykseen. Tämän lisäksi arvioidaan opetusansiot. Hakijoiden haastattelulla on suuri merkitys.

Kun uutta järjestelmää ajettiin sisään, yksi kollega puki sanoiksi monien huolen: sittenhän pirstäkerroin ratkaisee. Asian voi sanoa myös toisin. Kun etsitään oppiaineen ja yliopiston kannalta parasta henkilöä, joudutaan arvioimaan erilaisia ominaisuuksia tutkimusansioiden ohella: pystyykö hän hankkimaan ulkopuolista rahoitusta, onko hänellä halua ja kykyä yhteistyöhön, mihin suuntaan hän voisi viedä oppiaineen tutkimusta. Subjektivistä? Kyllä. (...)

Professorin tehtäviin kuuluu myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Kansainvälistyspainoiden puristuksessa valintaa tehtäessä pitää kysyä, voiko professori selvittää tästä roolista osaamatta suomea. Joskus voi, joskus ei. Kun etsitään fysiikan professoria, jonka toimialana on erityisesti CERNissä tehtävä tutkimus, suomen kielen taidolla ei ole merkitystä. Mutta kun halutaan valita paras henkilö sosiaalipolitiikan tai vanhuspsykiatrian professoriksi, suomalaisen yhteiskunnan tuntemus ja suomen kielen osaaminen ovat ansioita, joita ei voida sivuuttaa.”

Professori **Ilkka Ruostetsaari** julkaisi YP:n viime vuoden kolmosnumerossa artikkelin päättäjien ja kansalaisten välisestä asenne-eroista. Artikkelin oli osa laajempaa seurantatutkimusta, jossa selvitettiin yhteis-

kunnan eliittirakenteen muutosta 1990-luvulta 2010-luvulle. Ruostetsaari on nyt koonnut tulokset kirjaan *Vallan sisäpiirissä* (2014). Hän referoi tuloksia YP:n blogissa (21.11.2014) muun muassa näin: ”Eliittirakenteen yhtenäisyyden vähentyminen on näkynyt siinä, että eliittien muodostama vuorovaihdusverkosto on fragmentoitunut, niiden asenteellinen yksimielisyys on vähentynyt ja eliittiasemien säilyttäminen on vaikeutunut. Liikkuvuus eri eliittiryhmien välillä on vähentynyt lukuun ottamatta poliittista eliittiä, josta siirtyminen järjestö- ja elinkeinoelämän eliitteihin on lisääntynyt.”

Se monen arkihavainto, että politiikassa hattuun hankitut sulat kantavat usein työelämän johtopaikoille, on siis myös tutkimuksen valossa enenevästi totta.

”Saksan eläkejärjestelmä viettää kuluvana vuonna 125-vuotisjuhlaansa. Juhlan kunniaksi Brandenburgin portin kupeessa olevissa vakuutusyhtiö Allianz tiloissa järjestettiin kansainvälinen ”Thanks Otto” -seminaari. (...)

Seminaarin toinen pääpuhja oli London School of Economicsin professori **Nicholas Barr**, jonka *The Economics of the Welfare State* (2012), *The Welfare State as a Piggy Bank* (2001) ja *Reforming Pensions* (2008) ovat pakollista luettavaa sosiaalipolitiikan ja talouden välisistä suhteista kiinnostuneelle. Barr on myös arvioinut ansiokkaalla tavalla Ruotsin ja Suomen eläkejärjestelmät. (...)

Seminaariin osallistuvat lukuisat kehittyvien maiden edustajat olivat kiinnostuneita kullemaan, mitkä ovat Barrin neuvot eläkejärjestelmän rakentamiseksi, ja missä määrin Saksan eläkemalli olisi sovellettavissa kehittyvissä talouksissa. Barrin neuvot olivat pitkälti Bismarckin alkuperäisen beveridgeläisen mallin mukaisia. Hän pani painoa peruseläketurvaan, köyhyyden torjuntaan ja hallinnolliseen yksinkertaisuuteen. Eläkejärjestelmän perustan on oltava pakollinen: ihmisillä ei ole riittävästi tietoa tai taitoa eikä aina tahtoakaan tehdä ratkaisuja, jotka olisivat pitkällä aikavälillä järkeviä.

On lisäksi niin, että useinkaan vapaaehtoisen yksityisen vakuutussektorin ennakkoehdot (toimiva julkinen sektori, luottamus instituutioihin, hyvin informoitu väestö, toimivat rahamarkkinat ja kyky hallinnoida yksityisiä tilejä ja rahastoja) eivät kehittyvissä talouksissa toimi. Barrin mukaan kaiken ja o on hyvä julkishallinto. Julkisella hallinnolla täytyy olla kapasiteetti panna reformeja toimeksi, kerätä vakuutusmaksuja, pitää yllä makrotaloudellista tasapainoa, luoda poliittisesti ja sosiaaliset kestävä yhteiskunta. Huono hallinto pilaa parhaimmankin eläkejärjestelmän, korosti Barr.”

(**Olli Kangas** Kelan tutkimusblogissa 5.11.2014)

”Pääministeri Alexander Stubb, kok, tilasi ruotsalaiselta puolue-toveriltaan, ex-valtiovarainministeri Anders Borgilta raportin Suomen talouspolitiikan lähivuosien linjauksista. (...) Borg on luvannut tehdä raporttinsa ilmaiseksi.

Edellinen pääministeri Jyrki Katainen, kok., tilasi Suomi-visiona filosofi Pekka Himaselta peräti 800 000 eurolla, joten ainakin halvempaan suuntaan ollaan menossa.”

(**Hannu Lehtilä** Kuntalehdessä 12/2014).

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.